

Til bestyrelsen og direktionen
Att.:

22. december 2011

Ref. TH

J.nr.

Orienteringsbrev fra Finanstilsynet om regnskabsaflæggelse for 2011 for kreditinstitutter m.fl.

FINANSTILSYNET
Århusgade 110
2100 København Ø

Tlf. 33 55 82 82
Fax 33 55 82 00
CVR-nr. 10 59 81 84
finansstilsynet@ftnet.dk
www.finanstilsynet.dk

I dette brev orienteres først om de væsentligste ændringer i regnskabsbekendtgørelsen, som har virkning fra og med aflæggelsen af årsrapport for 2011. Herefter opsummeres nogle af de observationer, som Finanstilsynet har gjort i forbindelse med regnskabskontrollen af årsrapporterne for 2010 og delårsrapporterne i 2011. Sidst gør vi opmærksom på forhold, der ikke er snævert knyttet til kreditinstitutters aflæggelse af årsrapport.

ERHVERVS- OG VÆKSTMINISTERIET

Ændringer i regnskabsbekendtgørelsen

Finanstilsynet udstedte i januar 2011 en ny regnskabsbekendtgørelse¹, der erstatter bekendtgørelse nr. 1305 af 16. december 2008 om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. Bekendtgørelsen finder anvendelse for regnskabsår, der begynder 1. januar 2011. De væsentligste ændringer i forhold til den tidligere regnskabsbekendtgørelse er følgende:

- 1) Der er indført krav om opstilling af "anden totalindkomst" i forlængelse af resultatopgørelsen for en række poster, der efter de tidligere gældende regler indregnedes direkte på egenkapitalen uden om resultatopgørelsen. Reglerne svarer til reglerne i IAS 1. Ændringerne fremgår af § 79, stk. 2, samt en række konsekvensændringer.
- 2) Der er indført krav om sammenligningstal for oversigten over bevægelser i egenkapitalen i overensstemmelse med kravene i IAS 1. Ændringen fremgår af § 5.
- 3) Modregningsforbuddet i § 188, stk. 1, nr. 8, i lov om finansiel virksomhed er modificeret, således at der under visse begrænsede om-

¹ Bekendtgørelse nr. 17 af 11. januar 2011

stændigheder skal foretages nettopostering af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser svarende til reglerne i IAS 32. Reglerne fremgår af den nye § 42 a.

- 4) Noteoplysningskravet om fordeling af pengeinstitutters erhvervsudlån på brancher er ændret, så erhvervskategorierne er i overensstemmelse med de kategorier, der anvendes af Danmarks Statistik og Nationalbanken. Ændringen fremgår af § 93 og var også gældende for årsrapporten for 2010.
- 5) Kravet om diverse oplysninger i noterne for børsnoterede kreditinstitutter, der ikke udarbejder koncernregnskab, om kreditkvaliteten af udlån er justeret i overensstemmelse med de seneste ændringer til IFRS 7. Ændringerne fremgår af § 93 a.
- 6) Noteoplysningskravet om revisorhonorar er ændret i overensstemmelse med en tilsvarende ændring i årsregnskabsloven. Ændringerne fremgår af § 118.
- 7) Noteoplysningskravet om aflønning af direktion og bestyrelse er udvidet, så kravet tillige omfatter ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil, og således at aflønningen skal specificeres på fast og variabel løn. Ændringen fremgår af § 121.
- 8) Noteoplysningskravet om virksomhedens kapitalkrav er udgået, idet oplysningerne mere fyldestgørende fremkommer efter oplysningsforpligtelserne i kapitaldækningsbekendtgørelsen. Ændringen fremgår af § 129.
- 9) Kravet om oplysninger i ledelsesberetningen om bestyrelsens ledelseshverv er udvidet, så oplysningerne skal omfatte ledelseshverv i alle erhvervsdrivende virksomheder og ikke kun i danske aktieselskaber. Ændringen svarer til en tilsvarende ændring i årsregnskabsloven og fremgår af § 132 a.
- 10) Reglerne om redegørelsen for virksomhedsledelse for børsnoterede virksomheder er ændret, så oplysningerne kan offentliggøres på virksomhedens hjemmeside uden forudgående tilladelse fra Finanstilsynet, forudsat virksomheden opfylder betingelserne i Erhvervs- og Selskabsstyrelsens bekendtgørelse om offentliggørelse af redegørelse for virksomhedsledelse og redegørelse for samfundsansvar

på virksomhedens hjemmeside mv. Ændringen fremgår af § 134, stk. 4.

- 11) Reglerne om redegørelsen for samfundsansvar for børsnoterede virksomheder er ændret, så oplysningerne kun kan offentliggøres på virksomhedens hjemmeside, når virksomheden opfylder betingelserne i Erhvervs- og Selskabsstyrelsens bekendtgørelse om offentliggørelse af redegørelse for virksomhedsledelse og redegørelse for samfundsansvar på virksomhedens hjemmeside mv. Ændringen fremgår af § 135, stk. 4.

I forbindelse med pkt. 4 ovenfor bemærkes, at Finanstilsynet på inspektioner i flere tilfælde har konstateret såvel fejlklassifikation som manglende opdatering i institutternes branchefordeling.

Tilsynet skal præcisere, at branchefordelingen af erhvervsudlån skal baseres på låntagernes branchetilknytning uden hensyn til formålet med lånet, anvendelsen af lånebeløbet eller andre omstændigheder i forbindelse med udlånet.

For eksempel skal et udlån til landbrug med sikkerhed i fast ejendom kategoriseres som et landbrugsengagement. Hvis der er tale om et engagement, der er fordelt på flere forskellige selskaber, eksempelvis et landbrug og en tømmerhandel, skal udlånet til landbruget placeres under landbrug og udlånet til tømmerhandlen under handel.

Hvis der er fejl i branchefordelingen som følge af fejl i CVR registreringen, skal instituttet benytte den korrekte branchekode.

I forbindelse med pkt. 7 ovenfor bemærkes, at oplysningerne om ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil, kan udelades, hvis opfyldelsen af oplysningskravet indebærer, at der dermed sker offentliggørelse af en enkeltpersons individuelle løn. Årsagen til udladelsen skal oplyses, ligesom årsagen skal oplyses, hvis virksomheden har udeladt sammenligningstallene for denne gruppe, fordi virksomheden ikke har de fornødne data vedrørende 2010.

I forbindelse med pkt. 7 ovenfor henledes endvidere opmærksomheden på oplysningskravene i henhold til § 77 d, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed, hvorefter det samlede vederlag for hvert enkelt medlem af bestyrelse og direktion, som vedkommende som led i i dette hverv og som medlem af bestyrelsen eller direktionen i en virksomhed inden for koncernen har modtaget, skal oplyses i årsrapporten. Disse oplysninger skal til forskel fra oplysningerne efter § 121 i regnskabsbekendtgørelsen ikke nødvendigvis gives i form af en noteoplysning, men kan gives andre steder i årsrapporten.

Endelig henledes også i forbindelse med pkt. 7 ovenfor opmærksomheden på oplysningskravene i henhold til § 15 i Finanstilsynets bekendtgørelse nr. 1665 af 21. december 2010 om lønpolitik samt oplysningsforpligtelser om aflønning i finansielle virksomheder og finansielle holdingvirksomheder. Disse oplysninger kan – men skal ikke nødvendigvis – gives i årsrapporten. Hvis oplysningen ikke gives i årsrapporten, skal det i årsrapporten oplyses, hvor oplysningerne kan findes.

Observationer fra regnskabskontrollen

Overtagelse af andre virksomheder (overtagelsesmetoden)

Finanstilsynet gjorde allerede i orienteringsbrevet af 21. december 2010 om regnskabsaflæggelse 2010 for kreditinstitutter m.v. opmærksom på en række forhold i forbindelse med overtagelse af andre virksomheder ved brug af overtagelsesmetoden. Tilsynet anførte i den forbindelse, at tilsynet havde observeret en generel usikkerhed med hensyn til anvendelsen af regnskabsreglerne, hvorfor tilsynet i 2011 ville undersøge praksis hos en række pengeinstitutter med henblik på at kunne give en mere detaljeret vejledning om reglerne.

Finanstilsynet har i 2011 fortsat observeret flere tilfælde, hvor pengeinstitutter anvendte en fejlagtig praksis i forbindelse med overtagelser. Tilsynet finder derfor på baggrund af erfaringerne i 2010 og 2011 anledning til at henlede opmærksomheden på nedenstående forhold i forbindelse med overtagelse af virksomheder.

Ved anvendelse af overtagelsesmetoden skal samtlige aktiver og forpligtelser, der kan identificeres og måles pålideligt, indregnes til dagsværdien på erhvervelsestidspunktet². Når alle aktiver og forpligtelser skal indregnes, så indebærer dette også, at dagsværdien af overtagne eventualforpligtelser skal indregnes, uanset om de opfylder betingelserne for indregning i den³ overtagne virksomhed.

Tilsvarende skal også immaterielle aktiver, som ellers ikke opfylder kriterierne for indregning, indregnes⁴, når overtagelsesmetoden benyttes, herunder eksempelvis værdien af kunderelationer. Som anført i orienteringsbrevet for 2010 er det Finanstilsynets opfattelse, at når et institut overtager den sunde del af et andet institut, må overtagelsen af netop disse kunder medføre, at instituttet overtager et forretningspotentiale, der som udgangspunkt må formodes at have værdi.

² Jf. regnskabsbekendtgørelsens § 145.

³ Se bemærkninger til regnskabsbekendtgørelsens § 145

⁴ Se bemærkninger til regnskabsbekendtgørelsens § 145

Ved overtagelser skal renter og amortisering af overtagne udlån og tilgodehavender, som efterfølgende indregnes til amortiseret kostpris, indregnes i resultatopgørelsens post "renteindtægter" i overensstemmelse med den effektive rentes metode. Dette indebærer, at der til det enkelte overtagne udlån skal beregnes den effektive rente, som sætter nutidsværdien af de forventede betalinger på lånet lig med den dagsværdi, hvortil lånet er overtaget⁵.

Finanstilsynet har uanset dette i flere tilfælde konstateret mangler i årsregnskaberne som følge af, at det i en række tilfælde er konstateret, at der ikke vedrørende overtagne udlån, er beregnet en effektiv rente, som sætter nutidsværdien af de forventede betalinger på det overtagne udlån (udlånene) lig med den dagsværdi, hvortil udlånet (udlånene) er overtaget.

Selvom det oplyses, at overtagne udlån og tilgodehavender er indregnet til dagsværdi, er der set tilfælde, hvor nedskrivninger på udlån og tilgodehavender foretaget på overtagne udlån og tilgodehavender forud for overtagelsen eller foretaget i forbindelse med regulering af købesumsallokeringen, er medtaget i det overtagende instituts nedskrivninger.

Dette er ikke i overensstemmelse med regnskabsreglernes krav til indregning og måling, da disse tidligere nedskrivninger ikke vedrører det overtagende institut.

Endvidere er der i IFRS 3 oplysningskrav⁶ i forbindelse med overtagelser der skal opfyldes, når der er tale om koncern- eller årsregnskaber aflagt efter IFRS.

I forbindelse med overtagelser skal det "overtagende" institut give de oplysninger, som gør det muligt for brugere af instituttets årsregnskab, herunder koncernregnskabet at vurdere arten og den økonomiske virkning af overtagelsen af det/de "overtagne" institut/ter.

Der skal blandt andet gives oplysninger om den beløbsmæssige størrelse af det "overtagne" instituts indtjening og resultat/totalindkomst fra overtagesdatoen og frem til og med udløbet af det pågældende regnskabsår, hvori overtagelsen er sket. Ved flere virksomhedsovertagelser skal disse oplysninger gives for hver enkelt virksomhedsovertagelse.

Det "overtagende" institut skal give oplysninger om det "overtagne" instituts indtjening og resultat/totalindkomst for det aktuelle regnskabsår, som om overtagesstedspunktet var begyndelsen af regnskabsåret. Ved flere virksomhedsovertagelser skal disse oplysninger gives for hvert enkelt overtagende institut.

⁵ Se bemærkninger til regnskabsbekendtgørelsens § 27

⁶ Der henvises til IFRS 3, afsnit 59 – 63 og IFRS 3, B64-B67 for en udførlig gengivelse af de oplysninger, der skal fremgå af det "overtagende" instituts årsrapport for det/de aktuelle regnskabsår.

somhedsovertagelser, gives oplysninger om alle virksomhedssammenslutninger, som er gennemført i løbet af regnskabsåret, som om de var gennemført ved begyndelsen af regnskabsåret.

Herudover skal instituttet også give oplysninger om de indregnede beløb på overtagelsestidspunktet for hver væsentlig kategori af overtagne aktiver og passiver, det vil sige for alle væsentlige poster i balancen på overtagelsestidspunktet.

Oplysninger om risici

Finanstilsynet har de sidste to år i orienteringsbreve beskrevet vigtigheden af de risikooplysninger der skal angives i pengeinstitutters årsrapporter, herunder bl.a. oplysninger om kreditrisiko og følsomhedsoplysninger omkring markedsrisici.

Uanset dette, har Fondsrådet også i 2011 truffet afgørelse om manglende risikooplysninger, herunder manglende oplysninger om kreditkvalitet på den del af udlånene, der hverken er i restance eller nedskrevne, aldersfordeling for den del af udlånene, der er i restance, men ikke er nedskrevne, fordeling af udlånene, der er individuelt nedskrevne, med angivelse af de faktorer virksomheden har taget i betragtning ved fastsættelse af nedskrivningsbehovene⁷.

Herudover har Finanstilsynet fortsat i flere tilfælde konstateret, at institutter har manglet oplysninger omkring følsomheden for hver type af markedsrisiko som en virksomhed er underlagt⁸. I henhold til bestemmelserne skal det angives, hvor meget resultat og egenkapital ville være blevet påvirket af sandsynlige ændringer i relevante risikovariabeler på balancetidspunktet. De variable, der er relevante, vil typisk være renteændringer, ændring i valutakurser og aktiekurser. Der er set eksempler på, at følsomhedsoplysningerne angives med basis i "kernekapital efter fradrag" eller i "basiskapital", ligesom at institutterne har givet oplysninger svarende til den indberetning, som pengeinstitutter skal foretage om markedsrisiko (typisk valutakursindikator 1 og 2). Dette vurderes ikke at være tilstrækkeligt i henhold til reglerne, der eksplicit anfører, at følsomhedsoplysningerne skal være i form af angivelse af, med hvor store beløb virksomhedens resultat og egenkapital ville være påvirket af rimeligt sandsynlige ændringer i de relevante risikovariabeler.

Fondsrådet har truffet afgørelse om, at manglende angivelse af ovenstående risikooplysninger er fejl i årsrapporten, da det er væsentlige oplysninger omkring institutternes risikoeksponering.

⁷ Se regnskabsbekendtgørelsen § 93 a og IFRS 7, afsnit 36-38

⁸ Se regnskabsbekendtgørelsen §129 a og IFRS 7, afsnit 40

Overkurs ved emission

Finanstilsynet har observeret, at flere pengeinstitutter har undladt at specificere en overkurs under egenkapitalen i forbindelse med foretagne kapitalforhøjelser.

Det fremgår af regnskabsbekendtgørelsens § 4, og bilag 2, at "overkurs ved emission" skal præsenteres som en selvstændig post under egenkapitalen (gælder både årsrapporter og delårsrapporter). Kravet stammer fra direktivet⁹ vedrørende bankers og andre penge- og finansieringsinstitutters årsregnskaber og konsoliderede regnskaber. En eventuel overkurs skal derfor posteres separat under egenkapitalen med mindre virksomheden i overensstemmelse med lovgivningen og virksomhedens vedtægter har overført beløbet til en anden reserve under egenkapitalen.

Rente af garantkapital

Finanstilsynet har været i dialog med enkelte sparekasser om den regnskabsmæssige postering af renter af garantkapital placeret under egenkapital. Finanstilsynet har ikke truffet afgørelse herom. Da der er tale om en fast regnskabsmæssig praksis i alle berørte sparekasser, har Finanstilsynet fundet, at det vil være hensigtsmæssigt med en generel drøftelse af problemstillingen, inden denne praksis eventuelt påbydes ændret. I årsrapporten for 2011 kan sparekasserne derfor bibeholde den hidtil anvendte praksis for postering af renter af garantkapital.

Øvrigt

Værdiansættelse af landbrugsjord

Finanstilsynet tager i sin gennemgang af landbrugsengagementer udgangspunkt i jordprisvurderinger fra Finanstilsynets vurderingschefers opgørelse af aktuelle jordpriser. Vurderingscheferne følger udviklingen i prisniveauet på flere måder. Dels ved regelmæssige kontakter med lokale aktører / ejendomsmæglere. Dels ved deltagelse i det årlige landbrugsseminar i regi af dansk ejendomsmæglerforening. Vurderingschefernes opgørelse af jordpriser er opdelt i 10 regioner og er for hver region opgjort i intervaller. I den nedre del af intervallet i regioner med de laveste jordpriser er jordprisen 120.000 kr. I den øvre del af intervallet i regioner med de højeste jordpriser er jordprisen 200.000 kr.

Som følge af de betydelige risici i landbrugssektoren og det meget lave antal handler har Finanstilsynet foretaget en undersøgelse, hvor flere af de større pengeinstitutter er forespurgt om, hvilke jordpriser de anvender i nedskrivningsberegninger. Undersøgelsen viste, at institutterne generelt anvender regionsbestemte jordpriser. Undersøgelsen viste også, at i de fleste områder anvendes en jordpris, der er i intervallet 100.000 – 150.000 kr.

⁹ Rådets direktiv 86/635/EØF af 8. december 1986 om bankers og andre penge- og finansieringsinstitutters årsregnskaber og konsoliderede regnskaber

Enkelte anvender dog en jordpris på over 150.000 kr. på Thy og Lolland – Falster.

Finanstilsynet har efter undersøgelsen vurderet, at fremover ved gennemgang af landbrugsengagementer vil Finanstilsynet tage udgangspunkt i en værdiansættelse af **dyrkbare** jord i den nedre del af det interval, Finanstilsynet vurderer, at jordpriserne ligger indenfor. Det betyder således, at Finanstilsynet vil tage udgangspunkt i **priser** på **dyrkbare** jord på 120-160.000 kr. pr. ha afhængigt af regionen. Finanstilsynet anvender aktuelt som udgangspunkt nedenstående værdier ved vurderinger og beregninger af nedskrivninger og solvensbehovsreservation:

Ha-priser på dyrkbar landbrugsjord uden bygninger

Område	Kr./ha
Vendsyssel	145.000
Himmerland/Thy/Mors	150.000
Midtjylland	135.000
Østjylland	145.000
Vestjylland	120.000
Nordvestjylland	140.000
Sønderjylland	135.000
Fyn	140.000
Midt- og Vestsjælland	140.000
Sydsjælland/Stevns/Møn	150.000
Lolland/Falster	160.000

Ved vurderingen af nedskrivnings- og solvensbehov skal selvfølgelig også inddrages andre relevante faktorer, herunder driftsmæssige resultater.

Ved indregning i nedskrivningsberegninger på engagementer, hvor der er objektiv indikation for værdiforringelse, skal værdien af sikkerheder fratrækkes et mindre fradrag, der afspejler de omkostninger, der måtte være ved overtagelse og realisation af sikkerhederne, jf. regnskabsbekendtgørelsens § 52, stk. 4 og IAS 39, AG84.

Beskrivelsen af de 10 største engagementer i revisionsprotokollatet

Finanstilsynet har i flere tilfælde konstateret, at de oplysninger om de 10 største engagementer, som ledelsen udarbejder til brug for revisionsprotokollatet, og som revisionen erklærer sig om, ikke er opdaterede, herunder at der mangler regnskabsoplysninger om de enkelte engagementer, at der mangler oplysninger om værdien af sikkerheder, eller at disse ikke er fyldestgørende beskrevet m.v.

Oversigten over de 10 største engagementer skal i henhold til § 24, stk. 2 i revisionsbekendtgørelsen for hvert engagement indeholde oplysninger om

- engagementernes størrelse,
- eventuelle tilsagte rammer for terminsforretninger og andre forretninger med afledte finansielle instrumenter,
- indlagte sikkerheder og deres skønnede værdi,
- hvorvidt der er foretaget individuel nedskrivning på engagementet hvorvidt der i regnskabsåret eller de to foregående regnskabsårs har været afskrevet eller nedskrevet på engagementerne,
- debtors økonomiske forhold og
- ledelsens vurdering af risikoen på engagementet under hensyntagen til samtlige foreliggende forhold, herunder om ledelsen anser engagementet for korrekt målt.

Tilsynet skal pointere, at oplysningerne skal være fyldestgørende og opdaterede, og at det er ledelsens pligt at sørge herfor.

Det skal således klart fremgå, hvilke sikkerheder, der er for hvert engagement, ligesom den skønnede værdi af sikkerhederne skal fremgå. Det er således ikke nok blot at angive den nominelle værdi af sikkerhederne. Endvidere skal oplysningerne om debtors økonomiske forhold være beskrevet på en måde, der sætter bestyrelsen i stand til at vurdere dem. Dette kan eksempelvis ske ved, at der for det enkelte engagement gengives hovedtal fra regnskabet, eksempelvis omsætning, resultat før skat, egenkapital og balance for de seneste år eventuelt tillige for den seneste delperiode.